

Tussen regels en realiteit: hoe bouwt Vlaanderen aan een leefbaardere landbouwsector?

De Vlaamse landbouwsector bevindt zich in een storm van uitdagingen. Klimaatverandering, stikstofuitstoot en de ons toegemeten druk op natuur en biodiversiteit maken de toekomst onzeker. De beleidsnota landbouw 2024-2029 erkent deze problemen en ademt de ambitie om duurzaamheid en economische rendabiliteit te verzoenen. Maar wanneer we dit beleid naast de realiteit leggen, vooral zoals die in de beleidsnota Omgeving wordt geschetst, doemt een ander beeld op. Het lijkt alsof we steeds meer regels opstapelen, maar hoe die vertaald worden naar een werkbaar beleid voor ons als landbouwers, blijft een raadsel.

De paradox van duurzaamheid en regelgeving lijkt meer dan ooit aan de orde. De beleidsnota Landbouw zet in op duurzaamheid, met begrippen zoals kringlooplandbouw en precisielandbouw als paradepaardjes. Maar de sector kampt met een overdaad aan regels en administratieve verplichtingen, vaak opgelegd vanuit het GLB en het natuur- en milieubeleid. Vanuit de beleidsnota Omgeving wordt duidelijk hoe groot de stikstofuitdaging is en hoe diep de kloof is tussen ecologische en economische belangen. Voor boeren voelt dit beleid vaak als een opgestoken vingertje: strengere emissienormen, beperkingen op grondgebruik en steeds complexere vergunningstrajecten. Terwijl het beleid inzet op innovatie en transitie, ontbreekt het aan een coherent kader dat landbouwers werkelijk ondersteunt. De vraag blijft onbeantwoord: hoe kan een boer duurzaam én rendabel worden en blijven, zonder ten onder te gaan in een moeras van regels en juridische procedures tegen zijn plannen?

De Vlaamse landbouw is een economische motor met een aanzienlijke exportwaarde. Maar achter deze cijfers schuilt een sector onder druk. Veel landbouwbedrijven werken al jaren met lage marges, torenhoge schulden en een onzekere toekomst. De beleidsnota landbouw slaagt er niet in om deze socio-economische druk voldoende te verlichten. Bovendien brengt de beleidsnota Omgeving nieuwe uitdagingen aan het licht. De focus op het vrijwaren en bijkomend aanleggen van natuur, het onverwijld verder bebossen en de invoering van strengere emissieregels lijkt bevestigd te worden, maar wordt gepresenteerd zonder een duidelijk plan voor landbouwbedrijven om zich daaraan aan te passen. Veel boeren vragen zich af hoe ze moeten blijven voldoen aan steeds stringenter regels, terwijl hun inkomsten nauwelijks groeien.

De beleidsnota landbouw bevat evenwel ook enkele lichtpunten. Zo wordt gesproken over innovatie en het versterken van lokale ketens. Maar deze ideeën blijven nogal vrijblijvend verwoord. Hoe worden investeringen in precisielandbouw of emissiearme technieken echt toegankelijk -begrijp betaalbaar- gemaakt voor de gemiddelde en kleinere landbouwer? Hoe kunnen boeren effectief profiteren van kortere ketens als de focus op export blijft overheersen in vele woorden en daden?

Een van de grootste tekortkomingen van het beleid is de fragmentatie. Landbouwers staan met één been in het landbouwbeleid, met het andere in het natuur-, klimaat- en milieubeleid. Er is geen integrale visie die de sector perspectief biedt. Het resultaat is frustratie: regels die van bovenaf worden opgelegd, zonder dat duidelijk wordt hoe boeren kunnen meewerken aan oplossingen zonder zichzelf financieel of emotioneel te verliezen. Die garanties vinden we niet terug. Of de tegen 2026 aangekondigde Visie Landbouw 2030-2050 soelaas zal brengen valt nog af te wachten. Vlaanderen heeft nood aan een werkbaar landbouwbeleid dat de realiteit erkent en boeren opnieuw perspectief biedt. Dat kan door in te zetten op eenvoud en duidelijkheid. Verminder de administratieve last door regelgeving te harmoniseren tussen landbouw en milieu. Eén loket voor alle administratieve verplichtingen en vergunningen zou een goed begin zijn. Zorg voor financiële middelen en betere begeleiding voor bedrijven die willen verduurzamen, met speciale aandacht voor kleinere landbouwbedrijven. Vlaanderen zal ook dat type landbouwbedrijven moeten omarmen willen we een diverse landbouw in Vlaanderen behouden. Betrek boeren meer bottom-up bij de beleidsvorming. Wie beter dan zij kan meehelpen om oplossingen te bedenken die zowel ecologisch als economisch haalbaar zijn, vanuit hun eigen ervaringen? Vandaag zijn de muren vaak te dik of de coulissen te veel doolhof. Een overheid moet heldere, maar haalbare transitiedoelen formuleren in plaats van boeren te overladen met abstracte en intimiderende eisen. Wat je vooral niet moet doen als overheid is publieke momenten aangrijpen om te vertellen dat er hier geen toekomst meer is voor een Vlaamse boerenzoon of -dochter.

De uitdagingen voor de landbouwsector zijn groot en het beleid kan niet langer volstaan met goede bedoelingen en strenge regels. Zonder een werkbaar beleid dreigen we niet alleen boeren te verliezen, maar ook het economische en sociale fundament van ons Vlaams platteland en onze voedselvoorziening. Het is tijd dat Vlaanderen kiest voor eenvoud, ondersteuning en samenwerking. Anders blijft duurzaamheid een mooi woord op papier, terwijl de realiteit steeds verder uit het zicht raakt.

Hendrik Vandamme, landbouwer-voorzitter Algemeen Boerensyndicaat, op zoek naar respect.

#boerzktrespect | @voorzitter@abszv.be | @hendrikABS

V.U.: Hendrik Vandamme, Industrieweg 53, 8800 Roeselare-Beveren | T 051 26 08 20 - info@abszv.be - www.abszv.be.

Redactie 'De Drietand': drietandmagazine@abszv.be of T 051 26 08 29